

Олексій Ю. Підуст

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ: АРХІТЕКТУРНІ ВИМОГИ ДО ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ

У статті досліджено перспективи та архітектурні вимоги до впровадження цифрових валют центральних банків (ЦВЦБ) в умовах глобальної цифровізації світового економічного сектору. Значна увага сконцентрована на тому, що понад 90% ЦБ вже залучені до таких проєктів, що свідчить про чіткий курс трансформації традиційної монетарної системи. На прикладі України проаналізовано тенденції платіжного ринку: хоча частка безготівкових операцій за кількістю сягнула понад 95%, готівка залишається важливим інструментом завдяки своїй автономності та анонімності. Виявлено, що для успішної адаптації роздрібних ЦВЦБ критично важливим є фактор впровадження можливості офлайн платежів, як поєднання зручності цифрових розрахунків із надійністю готівки.

Значну увагу також присвячено аналізу питання фінансової стабільності. На основі прикладу банкрутства Silicon Valley Bank (у 2023) детально розглянуто феномен «цифрового набігу на банк», коли завдяки цифровим каналам клієнти вивели понад 40 млрд дол. США за один день. Автор доводить, що запуск загальнодоступної ЦВЦБ без встановлених лімітів на окремі типи операцій може посилити цей ризик, провокуючи практично миттєвий перетік ліквідності з комерційних банків на баланс центрального банку у кризові моменти.

Окремо висвітлено еволюцію фінансового моніторингу. Констатовано неефективність традиційних реактивних методів реагування, які генерують значну кількість помилкових спрацювань (виявлень). Через аналіз успішних кейсів застосування ШІ (на прикладі HSBC) та блокчейн-аналітики (Chainalysis у справі Tornado Cash) продемонстровано переваги технологічних рішень над традиційними методами. Зроблено висновок, що програмована природа ЦВЦБ дозволяє імплементувати смарт-контракти для автоматизованого, проактивного моніторингу транзакцій у режимі реального часу, забезпечуючи новий рівень прозорості та безпеки фінансової системи.

Ключові слова: цифрова валюта центрального банку (ЦВЦБ), фінансова стабільність, фінансовий моніторинг, е-гривня, смарт-контракти, цифровізація